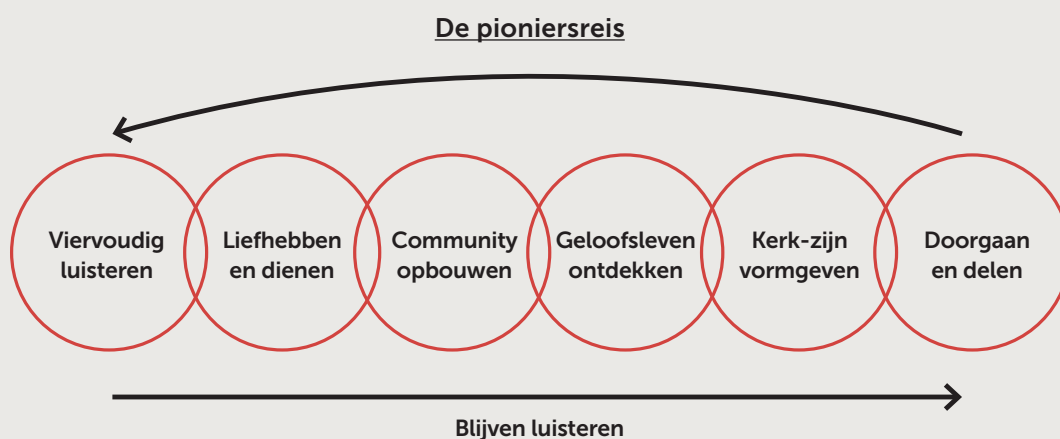

Liefhebbers, geen gelijkhebbers!

Over geloofsleven ontdekken

Dit is artikel 4 in een serie van 12 artikelen rond kernthema's voor proefplekken.

De eerste zes artikelen beschrijven de pioniersreis. De overige zes artikelen beschrijven thema's die deze reis ondersteunen.

Deze artikelen zijn in de eerste plaats geschreven met het oog op 'proefplekken'.

Dat zijn diverse soorten kerkplekken naast de gevestigde gemeenten, met een missionaire focus. Het taalgebruik is hierop gericht. Maar de onderliggende principes zijn veel breder toepasbaar. Met hier en daar een eenvoudige vertaalslag zijn de artikelen ook zeer geschikt voor gemeenteontwikkeling in het algemeen.

Liefhebbers, geen gelijkhebbers!

In dit artikel diepen we uit wat het betekent om geloofsleven te ontdekken - in je eigen leven en samen met anderen. Het is een belangrijk moment in de pioniersreis. De woorden zijn niet voor niets gekozen: het gaat om *geloofsléven*, dat is meer dan een set overtuigingen, het hele leven doet erin mee. Het gaat daarbij om *ontdekken*: in een proces, waarin je gezamenlijk optrekt en een nieuwe wereld, Gods wereld, verkent en erover leert. Luisteren naar elkaar en naar God in een veilige en gastvrije bedding van de community zijn daarbij blijvend belangrijke voorwaarden.

Geloofsleven ontdekken: wat is jouw drive?

Waarom zou je mensen iets willen laten proeven van een gelovig leven, in vertrouwen op God? Bij deze fase in de reis gaat het bij uitstek ook over je eigen geloof, hoop en liefde. De reden waarom je deelneemt aan Gods missie, waarom je begonnen bent met een proefplek: wat gun je de ander, waarom steek je over naar mensen die soms ver van christelijk geloven afstaan of daarvan zijn vervreemd? 'Mission is an explosion of joy' schreef de missioloog Newbigin.¹ Missie is een explosie van vreugde. Geen plichtpleging, maar mensen die eenvoudigweg hun mond niet kunnen houden over wat hen is overkomen, over wat ze gezien en gehoord hebben: ze móeten er wel van getuigen omdat het hun hele leven verandert en betekenis geeft. Zo is het ooit begonnen en zo gaat deze beweging nog steeds verder, omdat er nieuw perspectief is, leven in vreugde, midden in alle pijn en chaos en vervolging.

Eigen verhaal

Wat is voor jou belangrijk als het gaat om geloof, vertrouwen op God, hoop en liefde? Waarom ben je christen, een gelovig mens? Kun je het in een paar zinnen woorden geven? Waaraan wordt dat zichtbaar, hoe maakt dat uit in je dagelijks leven? Wat heb je gaandeweg ontdekt en geleerd?

Het zijn vragen die telkens weer terugkomen. 'Geloven' is nooit een vast gegeven, de vragen van het leven kunnen je ieder moment bestormen en je geloof aanvechten. Hoe liep jouw weg, wie inspireerde je, wat helpt je om vol te houden? Het is een goed idee om daarbij extra aandacht te geven aan de mensen die jón op hun beurt voor gingen. Hoe zij een inspiratie voor je waren kan jou ook weer richting geven om hetzelfde voor anderen te doen.

Bespreek deze vragen eens in je team. Het kan goed zijn dat er binnen jullie team verschillen zijn - die soms ook op spanning met elkaar staan. Ook binnen de pioniersbeweging zien we ingrijpende verschillen als het gaat om de manier waarop mensen geloven. Evangelisch, vrijzinnig, orthodox gereformeerd: het kunnen zomaar etiketten worden die een ontmoeting in de weg staan. Lukt het om elkaar te horen en van elkaar te leren? Gert-Jan Roest schrijft:

Wel is het belangrijk dat in een theologisch divers kerkverband voorstanders van de verschillende posities respectvol met elkaar in gesprek blijven en elkaar aanmoedigen om het verstaan van heil te blijven relateren aan zowel het evangelie van het koninkrijk als het evangelie van Jezus' kruisdood en opstanding.²

1. Lesslie Newbigin, *The Gospel in a Pluralist Society*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing 1989, p. 116.

2. Gert-Jan Roest, *Wie wil er missionair zijn*, p. 48 (geraadpleegd 15 mei 2025).

In dit citaat gaat het om twee kernen van 'heil': koninkrijk en daarnaast kruis en opstanding van Jezus. Beide kernen worden weleens tegen elkaar uitgespeeld, in een 'horizontaal' en 'verticaal' perspectief. Koninkrijk gaat dan over de wereld beter maken, kruis en opstanding over vergeving en leven na de dood. Kunnen we hier ook én-én zeggen? Het koninkrijk van God betekent vrede en recht voor alle mensen en heel deze aarde, mogelijk gemaakt door de dood en opstanding van Jezus. Er is vergeving, een nieuwe kans en perspectief op een toekomst zonder pijn, dood en lijden.³

Geloof - vertrouwen

Geloof is in de Bijbel allereerst vertrouwen. De slang - de leugenaar, de beduvelaar - fluisterde Eva in dat God niet te vertrouwen is, het leven van Abraham en Sara is één grote oefening in het vertrouwen op Gods beloften. Mozes moest het volk voorgaan in dat vertrouwen en het volk moest in de woestijn leren dat het kon vertrouwen op Gods dagelijkse zorg en nabijheid. Natuurlijk heeft geloven ook te maken met overtuigingen, met inhoud - maar als dat het enige is, kan geloof verworden tot een set leerstellingen die je ondertekent waarna je verder overgaat tot de orde van de dag. Geloven is in de Bijbel een weg. Jezus nodigt ons uit Hem te volgen, dat is een keuze. Die keuze wordt meteen omgezet in een dagelijkse gang achter Hem aan. En als je daarvoor kiest, ontdek je dat je allereerst door Hem gekozen bent. Gods liefde hangt niet af van jouw keuzes, van jouw prestaties, van jouw goede leven. Dat heet 'genade'. Vertrouwen we God in ons leven?

Tish Warren vertelt hoe een vriendin samen met haar man bad voor hun zoontje, vlak voor een ingrijpende operatie. 'Wij moeten nu, op dit moment, beslissen of God wel of niet goed is, want als we daarmee wachten tot na de resultaten van deze operatie, dan zullen we God altijd op de proef stellen.'⁴ Ze kozen ervoor om Gods goedheid niet af te laten hangen van de afloop maar Hem te vertrouwen, hoe het ook zou aflopen.

Godsvertrouwen is geen garantie voor een succesvol of welvarend of gezond leven. Christenen worden overvallen door groot kwaad en diep verdriet. De Bijbel staat er vol van. Lees eens Hebreeën 11 over de 'geloofshelden'. Sommige werden gezegend, andere doormidden gezaagd⁵, ze stierven zonder ooit iets gezien te hebben van de beloften van God, vaak na geweld en vervolging en marteling. Maar ze bleven vertrouwen - omdat ze wisten van de God die bevrijdt, van Jezus die opstond uit de dood, van een koninkrijk niet van deze wereld maar wel voor deze aarde, voor alle mensen.

In de Heidelbergse Catechismus (vraag en antwoord 21) staat het zo:

Vraag: Wat is een echt geloof? *Antwoord:* Een echt geloof bestaat onder andere uit kennis. Ik houd alles uit Gods Woord voor waarheid. Daarnaast is het echte geloof een vast vertrouwen dat de Heilige Geest in mijn hart werkt door de verkondiging van het evangelie. Ik geloof en vertrouw dat niet alleen andere mensen vergeving hebben ontvangen, maar dat ook mijn zonden vergeven zijn. Ook dat ik eeuwige gerechtigheid en redding van God heb gekregen. Dit is uit genade, het is alleen te danken aan het werk van Christus.⁶

3. Stefan Paas pleit in zijn boek *De weg van vrede* voor het voorbijkomen aan polair denken in termen van een horizontaal versus een verticaal evangelie. Het evangelie is sociaal: 'Het gaat om het rechtvaardige, verzoende en feestelijke samenleven van God, mensen en dieren.' Zie *De weg van vrede. Een rondleiding door het christelijk geloof*. Utrecht: KokBoekencentrum 2025, p. 15 ev.

4. Tish Warren, *Bidden in de nacht. Voor wie werken, waken en wenen*. Franeker: Van Wijnen 2021, p.38.

5. Hebreeën 11:37.

6. heidelbergse-catechismus.nl/gewone-taal/verlossing/zondag-7/vraag-21 (geraadpleegd 14 mei 2025).

Je leven delen

Vertrouwen moet groeien, het is een weg van vallen en opstaan, in verbondenheid met Jezus en zijn leerlingen. Jezus koos zijn discipelen (leerlingen) uit en vervolgens deelde Hij zijn leven met hen. Het was geen kwestie van af en toe naar een toespraak van Hem luisteren en dan goed aantekeningen maken. *Jezus deelde zijn leven* met zijn leerlingen. Ze aten en dronken samen, ze vormden een dagelijkse gemeenschap. Zo zien de leerlingen bijvoorbeeld hoe Jezus bidt en vervolgens vragen ze: 'Heer, leer ons bidden' (hoe doet U dat? -zie Lucas 11). Het is de weg van de Joodse rabbi's die Jezus gaat met een groep leerlingen die dag en nacht met Hem optrekken. Het verschil is alleen dat normaal gesproken mensen solliciteren om leerling te mogen worden bij een rabbi. Bij Jezus is het andersom: Hij vraagt, Hij nodigt mensen uit. 'Volg Mij' - en ze laten alles achter en volgen Hem. Dat leidt tot een gemêleerde groep mensen: vissers, tollenaars, zeloten (vrijheidsstrijders), vrouwen, mannen, slaven, rijken en armen. Paulus gaat verder in hetzelfde spoor. Zo schrijft Hij aan de Thessalonicenzen: *'In die gezindheid, vol liefde voor u, waren we niet alleen bereid u te laten delen in Gods Evangelie, maar ook in ons eigen leven. Zo dierbaar was u ons geworden.'*⁷ Het gaat om het héle leven, 24/7, waarin je in alles ontdekt wat het betekent om Jezus te volgen. Zo worden mensen 'levende brieven': ze laten in hun dagelijks leven de impact van Jezus zien, door wie ze zijn, door hoe ze groeien in liefde en zoeken naar Gods weg.

Gaan jullie ons bekeren? Over je grondhouding

Samen geloofsleven ontdekken. Een leven dat getekend wordt door het vertrouwen op God. Zichtbaar in je dagelijks leven. Daarin spreken de daden (dienen en liefhebben), maar zullen ook woorden klinken. Zonder woorden zal het niet gaan, maar woorden liggen gevoelig.⁸ Als je een community bent, wissel je ook gedachten en ideeën uit en komt geloof onherroepelijk ook ter sprake.⁹

'Gaan jullie ons bekeren?' vroeg een jongere bij een Youth Alpha. 'We gaan toch geen zieltjes winnen?' vragen kerkmensen regelmatig. Er zit een afkeer bij van opdringerigheid en gepreek over van alles, waar niemand op zit te wachten. Zo niet. Geen houding van superioriteit, van 'de waarheid in pacht' hebben. Niemand 'heeft' de waarheid, tegelijk hebben we iets geproefd bij een mens, die zei: 'Ik ben de waarheid.' Waarheid als betrouwbaarheid, als een weg. Van die waarheid, die weg, dat leven (Johannes 14:6) hebben we iets geproefd en dat geeft mensen hoop. Waarheid geproefd, hoop ontdekt, liefde gezien, vrede gevonden die alle verstand en alle omstandigheden te boven gaat. Luther spreekt over bedelaars die elkaar vertellen waar brood te vinden is. We wijzen mensen niet op onszelf, maar op Christus.

Niemand kan een ander bekeren. Een ander kan zichzelf wel bekeren, tot inzicht komen, tot zichzelf komen. Dan is er ook niks mis met 'zieltjes winnen'. Veel mensen zijn verloren zielen, ze zijn zichzelf kwijtgeraakt of op een dood spoor gekomen, en wat kan het dan een vreugde zijn als je terechtkomt op een spoor van een liefde die vervullend is en perspectief biedt op een toekomst van vrede en recht. Overigens is 'bekering' nooit eenmalig. We spreken in de kerk niet voor niets over 'dagelijkse bekering': we hebben het allemaal nodig om ons telkens opnieuw te richten op de weg van God. Wees daarbij bescheiden en vrijmoedig. We zijn allemaal mensen onderweg, met onze vragen en worstelingen. De kerk staat er niet best op bij veel mensen. Wees bescheiden over je eigen geloofsleven en tegelijk vrijmoedig over een grote God die altijd méér en anders en verrassender is dan we ons ook maar bij benadering voor kunnen stellen.

7. 1 Thessalonicenzen 2:8.

8. Zie ook hoofdstuk 2 ('Zieltjes winnen, wat is er eigenlijk tegen?') in Nynke Dijkstra-Algra en Sake Stoppels, *Back to basics. Zeven cruciale vragen rond missionair kerk-zijn*. Utrecht: Boekencentrum 2017, Erik Borgman, *Zielen winnen. Op zoek naar kerk buiten de gebaande paden*. Leeuwarden: Adveniat 2017 en Henk de Roest, *Een huis voor de ziel. Gedachten over de kerk voor binnen en buiten*. Zoetermeer: Meinema 2010, p. 72 ev.

9. Om deze reden is 'community opbouwen' een onmisbaar onderdeel in de pioniersreis. Het is een plek waar je je leven kunt delen met anderen. Zie hierover: protestantsekerk.nl/pionieren/community-opbouwen/ (geraadpleegd 20 mei 2025).

Verhaal van de mensen die je ontmoet

Je eigen verhaal over geloof en vertrouwen komt in aanraking met de mensen om je heen, je teamleden, maar ook de deelnemers aan de proefplek. Wat zou 'heil' voor hen kunnen zijn? Waar verlangen ze naar, waar liggen hun angsten, hun vreugden? Al luisterend kun je op het spoor komen waar zij op hopen en vertrouwen. Dat vraagt om wat wel genoemd wordt 'missionaire sensitiviteit'.¹⁰ Staan je antennes open voor wat in het verhaal van de ander zou kunnen raken aan het verhaal van God en mensen? Wat zeggen mensen, wat raakt hen? 'Ik geloof niet' zegt een jongeman. Hij bedoelt: ik geloof niet in wat christenen geloven. Het wil nog niet zeggen dat hij nergens in gelooft. Wat geeft hem vertrouwen en hoop, waar vindt hij liefde? In gesprekken over wat mensen raakt en bezighoudt kunnen allerlei verhalen opduiken die raken aan bijbelverhalen, geloofsvragen en God. Denk niet alleen aan de verhalen van mensen die je ontmoet. Films, boeken, literatuur, gedichten en liederen bieden ook verhalen die allemaal aanleiding kunnen zijn tot gesprekken over dat wat er toe doet in het leven.

Tijdens een pionierstraining stonden we in stilte stil bij de plek waar we wonen en werken. Waar is het druk, waar komen we de mensen tegen? Hoe zien ze eruit, wat gaat in hen om, wat zijn hun zorgen, hun vreugden? Stel je nu voor dat Jezus aan komt wandelen. Wat zie je Hem doen, wat hoor je Hem zeggen?

Tegelijk is ook waar dat 'geloven' op geen enkele manier vanzelfsprekend is. Je kunt niemand 'overhalen' om te gaan geloven in de God van Israël en Jezus. Hoewel er best redelijke en verstandige argumenten zijn voor geloof in God - geloven is niet 'logisch'. Het gaat uiteindelijk om een stap van vertrouwen en overgave in iets wat niet voor de hand ligt. 'Met paasgeloof word je niet geboren' zei de theoloog Van Ruler ooit. Je moet er een hoekje voor om, allerlei vermoedens of gedachten die mensen kunnen hebben over het leven en de dood leiden niet tot de gedachte dat iemand die dood was weer levend werd.

Aandachtspunten voor de praktijk

- Veel gesprekken over geloofsleven ontdekken beginnen spontaan en organisch. Naarmate je elkaar beter leert kennen, komen ook je diepste overtuigingen en levenshouding ter sprake. Dan komt het erop aan om goed en gevoelig te luisteren, door te vragen en elkaar met respect en eerlijkheid te benaderen. Je hoeft als gelovig mens niet iets te verdedigen. God komt wel voor zichzelf op. Ook als mensen komen met grote vragen of scherpe kritiek hoef je daarop niet gespannen te reageren. Je hebt zelf immers ook je vragen. En kritiek op de kerk is vaak terecht. Vragen of boosheid die op God gericht zijn, komen ook in de Bijbel voor.
- Bij geloofsleven ontdekken gaat het niet om de spontane gesprekken (alleen), maar om een *weloverwogen aanbod*. Dat kan in verschillende vormen: gesprekken over de Bijbel (zoals bijvoorbeeld in het EO-programma 'Bibelen met BN'ers'), een introductiecursus christelijke geloof of rond de Bijbel, meditatie rond bijbelverhalen, lectio divina, visio divina (aan de hand van beelden), bibliodrama - er zijn tal van mogelijkheden. Zoek iets wat passend is bij jouw context en jouw groep én iets waarmee je zelf ook uit de voeten kunt.

10. Zie Kees van Ekris, *Dialogo, dans en duel. Preken voor tijdgenoten*. Utrecht: KokBoekencentrum 2022. Hij heeft het daar over 'missionaire intelligentie', later spreekt hij ook over 'missionaire sensitiviteit'.

- Sommige mensen reageren meer vanuit ervaring en gevoel op vragen rond geloof en leven. Andere hebben behoefte aan redelijke argumenten en willen graag gezamenlijk nadenken over wat geloofsleven zou kunnen inhouden: wie is God, is de Bijbel betrouwbaar, wat is het voor boek, wie is Jezus, het waarom van het lijden ...enzovoort. Jezus moedigt ons aan om God lief te hebben met heel ons hart én met ons verstand. Weer anderen zijn vooral van het 'doen' en zó ontdekken. Zoek naar een aanbod dat aansluit bij verschillende typen mensen: hoofd, hart, handen.
- Apologetiek, de verdediging van het christelijke geloof, kan voor sommige mensen een opstap zijn om verder na te denken over wat gelovig leven voor hen zou kunnen betekenen. Zijn er redelijke argumenten voor het bestaan van God? Er is een traditie van 'godsbewijzen'. Niet iedereen is daarvan gecharmeerd, maar er zijn ook mensen voor wie het een eerste stap was op weg naar een leven met de God van de Bijbel.
- Misschien ken je de drieslag *to believe, to behave, to belong*. De drie in deze volgorde waren in de traditie lange tijd gebruikelijk: eerst gaan geloven, dan je gaan gedragen en dan erbij mogen en gaan horen. In onze tijd is de volgorde vaak anders en in elk geval 'rommeliger'. Vaak begint het bij 'belonging': ik hoor bij deze groep mensen, van wie een deel zich christen noemt. Hier voel ik me thuis en van daaruit ga ik meer ontdekken. Het kan helpen om eens de proef op de som te nemen: te doen alsof je een gelovig mens bent - te beginnen met bidden bijvoorbeeld. 'Behaving' staat dan voorop. Stephan Sanders noemde zichzelf een tijdlang 'proefgelovige'. Inderdaad is *the proof of the pudding in the eating*: durf het aan om een begin te maken. In een proefplek vroeg een vrouw zich af hoe ze iets van God zou kunnen merken. 'Probeer eens op te letten de komende tijd: wat raakt je, waar verwonder je je over, wat inspireert je? Durf je dat ook te benoemen als iets wat je toevalt, wat Gods Geest jou geeft?' Deze zogenaamde geestelijke oefeningen kunnen mensen helpen om stappen te zetten in het ontdekken van geloof in hun leven.
- Heb geduld. Geloofsleven ontdekken is een weg, soms een lange weg. In de vroege kerk duurde het catechumenaat (inwijding in het geloof) drie jaar. In een wereld waarin gelovig leven volstrekt onvanzelfsprekend is en voor velen ook beladen met negatieve associaties is het een wonder als iemand in korte tijd besluit Jezus te willen volgen.
- Nogmaals: je bent geen betweter, maar iemand die iets geproefd heeft van de liefde van God. We zijn als christenen geen gelijkhebbers maar liefhebbers. Dat is een belangrijk verschil.

Het thema vraagt meer

Ervaringen uit de wereld van het pionieren leren dat de stap van het opbouwen van een gemeenschap naar het ontdekken van geloofsleven vaak niet zo eenvoudig is. Daarom is het goed hier nog meer aandacht aan te geven. Dat zal niet gebeuren in deze serie van 12 artikelen rond proefplekken, maar in een breder kerkelijk verband. Voorlopig gaat het daarbij om drie thema's:

- kenmerken van onze westerse cultuur
- de verstaanbare kern van het evangelie voor mensen van nu
- inwijding van zoekers en nieuwe gelovigen.

Verder lezen

Over geloofsleven inoefenen:

- John Mark Comer, *De weg volgen. Bij Jezus zijn. Op Jezus lijken. Als Jezus leven*. Leeuwarden: Ark Media 2024.
- Richard Foster, *Eén Bron, zes stromen. Op zoek naar evenwicht vanuit de grote geloofstradities van de kerk*. Houten: Ekklesia 2007.
- Lectio Divina: veel materiaal is te vinden op internet (boeken, korte uitleg).

Over geloofscommunicatie:

- C.S. Lewis, *Mere christianity*. New York: Harper Collins Publisher 2010.
- Stefan Paas, *De weg van vrede. Een rondleiding door het christelijk geloof*. Utrecht: KokBoekencentrum 2025.
- Tom Wright, *Eenvoudig christelijk*. Franeker: Van Wijnen 2007.
- Gert- Jan Roest, *Wie wil er missionair zijn. Over verwarring, allergieën en de inhoud van missionair werk*. Utrecht: Dienstenorganisatie Protestantse Kerk 2020 (geraadpleegd 15 mei 2025).

De auteur

Nynke Dijkstra-Algra is predikant binnen de Protestantse Kerk. In het verleden werkte ze als gemeenteadviseur, als beleidsmedewerker voor missionair werk en pionieren, en als beleidsadviseur voor de synode. Ze schreef boeken en artikelen rond onder meer missionair kerk-zijn. Ze is nu beschikbaar voor kerkenraadsdagen en gemeenteavonden rond visievorming, pastoraat en missionair werk.